Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Enhver Sit

Ugeblad
for
Politik og Kristendom.

Redigeret af Henning Jensen og Kristensen-Randers.

№ 36. | Torsdag den 5. September 1889. | 4. Aarg.

Indhold: Et Præsteherredømme. — Kvindespørgsmaalet. — Til og om Danmarks Skytteforeninger — Smaating fra Højre og Venstre. — Meddelelse — Bekjendtgjørelser.

Et Præsteherredømme.

I.

Paa Grund af forskjellige Omstændigheder havde de reformerte Præster i Skotland i det 17de Aarhundrede faaet en ganske overordentlig Magt over Folket. Det er lærerigt at se hvorledes de benyttede denne Magt, og da mangfoldige Træk i deres Optræden minder om den Maade hvorpaa den indre Mission optræder her i Landet, skal vi give en Skildring af deres Færd, idet vi særlig benytter de Oplysninger som Buckle har meddelt i sin Civilisationens Historie.

Det lykkedes de skotske Præster i næsten et helt Aarhudrede at standse al Udvikling af Tanken, at modarbejde al selvstændig Forskning, at opskræmme og formørke Folkets Sindelag, og derved give hele Nationalkarakteren et mørkt og menneskefjendsk Præg, som den siden har havt vanskeligt ved at frigjøre sig for.

I Stedet for at sysselsætte sig med det praktiske Livs Beskjæftigelser tilbragte Folket sin meste Tid med hvad de kaldte gudelige Øvelser, Prædikenerne var saa lange, og der prædikedes saa tidt, saa de optog al deres Fritid, og alligevel blev Folk ikke trætte af at høre paa dem. Naar en Præst var kommen op paa Prædikestolen, holdt han ikke op før Stemmen svigtede ham. To Timer var det mindste han maatte have, og en kraftig Præst kunde drive det til at tale 5—6 Timer i Træk. Men naar han saa var færdig var han ogsaa saa svedt, saa han maatte skifte Skjorte. En Mand, som vilde rose sin Sognepræst gav ham det Skudsmaal: „Vor Præst sparede ikke paa Vandet. Han græd, han spyttede og han svedte, som Fanden selv".

Da Folk kunde holde længere ud at høre end en enkelt Præst at tale, saa fandt man paa at afhjælpe dette Savn ved at holde en eller flere Præster i Reserve, særlig paa de store Højtidsdage. Naar saa den første var træt tog den anden fat, derefter den tredie o. s. v. Alt hvad Præsten sagde betragtedes som Guds Ord, og var der en rigtig kjendt Præst, kunde Folk rejse mange Mile for at høre ham, uden at faa hverken Søvn eller Mad. — Undertiden kunde Folk sidde i Kirken i 10 Timer i Træk og høre paa Prædikener, og i en af Edingburghs Kirker holdtes der 30 Prædikener om Ugen.

Naar Folk skulde gaa til Alters begyndte Forberedelsen hertil allerede om Onsdagen. Den Dag fastede man og hørte paa Prædikener i 8 Timer. Om Lørdagen hørte man 2 eller 3 Prædikener, og om Søndagen sad man 12 Timer i Kirken og hørte. Om Mandagen holdtes der Taksigelsesgudstjeneste, og man hørte da 3—4 Prædikener.

Alt dette havde til Følge, at Præsterne som sjældent har udmærket sig ved Beskedenhed, fik meget store Tanker om sig selv, og tog sig saamegen Magt, som de paa nogen Maade kunde faa. Vi skal nu se hvordan de benyttede denne Magt.

Ifølge Kirkeforfatningen havde Præsten Ret til at beskikke et Menighedsraad for Sognet. Naturligvis tog han hertil de Lægmænd, som vilde være hans lydige Redskaber. Med disses Hjælp blev han almægtig i Sognet. Enhver, som viste ham Ulydighed blev sat i Ban, berøvet sin Ejendom, og overgivet til evig Fortabelse. Han blandede sig i Folks huslige Anliggender, forordnede hvordan Familielivet skulde indrettes, og førte personlig Kontrol med Familiens

enkelte Medlemmer. Sognet var delt i visse Kredse og enhver af Menighedsraadets Medlemmer havde sin Kreds, hvor han skulde holde Øje med alt hvad der gik for sig. Disse havde igjen Spioner under sig, saa intet undgik deres aarvaagne Blik. Under Gudstjenesten gjennemstrøjfede Spionerne Gaderne og de enkelte Huse, for at paase om der var nogen der ikke var i Kirke. — Uden Præstens Tilladelse kunde ingen tage Tjeneste i noget Hus. Paadrog nogen sig hans Mishag, kunde han holde Forhør over Tjenestefolkene og tvinge dem til at meddele alt hvad der foregik i Huset. At tale uærbødigt om en Præst ansaas som en stor Forbrydelse. En Pige blev stævnet fordi hun havde sagt, at naar Præsten talte mod Julegilderne, saa talte han som en gammel Tosse. At tænke anderledes end Præsten var Kætteri. Selve Præstens Navn ansaas for helligt og Aar 1642 forbød et Kirkemøde, at Præstens Navn maatte ikke sættes paa Tryk, uden han gav sin Tilladelse dertil.

Det var den almindelige Mening, at enhver som modsagde Præsten, skulde straffes for en saadan Ugudelighed baade i denne og i den tilkommende Verden, og naturligvis gjorde Præsterne deres Flid for at vedligeholde denne Mening. De indbildte Tilhørerne, at hvad der blev sagt paa Prædikestolen var som sagt af Gud selv, og at de kunde bestemme enten et Menneske skulde frelses eller fortabes. Ja, de søgte at faa Folk til at tro, at et Ord af dem kunde fremskynde et Menneskes Dødsstund, bortrykke Folk i deres kraftigste Alder og fremstille dem for Guds Domstol. — Naturligvis udskjældte Præsterne Folk fra Prædikestolen, og tillod man sig den mindste Forseelse gik det ilde. Det fortælles at en vis Præst havde den Vane, naar han prædikede, da at række Tungen ud engang imellem. Saa kom der engang en fuld Mand ind i Kirken, og da Præsten rakte Tunge gjorde han det samme. Men til sin store Forskrækkelse opdagede han, at han kunde ikke faa den ind igjen. Et Par Dage efter var han naturligvis død. — En anden Gang var der en Kone som talte en Præst haardt til, da han var kommen til hendes Gaard. „Det undrer mig“, sagde Præsten „at jeres Tunge ikke hovner af al den Snak“. Men hun svarede nok saa rask at hun havde aldrig hverken havt hoven Tunge eller Mund. Men saa sagde Præsten, at hun skulde snart faa at fornemme hvad det var, — og hendes Tunge svulmede da ogsaa saadan op, saa hun i flere Dage hverken kunde spise eller drikke. — Det er en Selvfølge, at den Slags Røverhistorier bidrog til at vedligeholde en gavnlig Skræk for Præsterne.

At gaa ud af Kirken under Prækenen kunde ogsaa koste Folk Livet. Saadan fortælles det om tre Herremænd som en Dag gik ud af Kirken mens Præsten var paa Stolen. De skulde nok til Marked etsteds. De gik meget stille og anstændigt, men Præsten blev vred og efter Prækenen dadlede han deres Opførsel skarpt og truede dem med Guds Straf. Og til Sogneboernes Skræk gik det da ogsaa som Præsten havde sagt. En af dem brækkede Halsen, en anden fandtes om Morgenen i sin Seng med overskaaren Hals, og den tredie kom af Dage paa lignende Maade. — En anden Gang var der en Præst, som uden Tilladelse havde bemægtiget sig en Godsejers Kirke og stod og prækede der. Godsejeren kom tilstede og opfordrede Præsten til at gaa ned af Stolen, og da han ikke vilde, trak han ham ned i Kjolen. Saa raabte Præsten til ham: „Du skal snart blive baaret ind i denne Kirke som en stukket Gris!“ Nogen Tid efter faldt Adelsmanden virkelig ogsaa i en Duel.

Som før sagt maatte alle Sogneboerne møde i Kirke hver Søndag, hvis det skulde gaa dem vel. Men saa storagtige var Præsterne, saa de vilde ikke engang finde sig i, at de, der kom i Besøg fra et andet Sogn, ikke mødte i Kirken. De som undlod det var Vredens Børn og Satans Trælle. — Med saadanne Skjældsord overøste de alle dem, der ikke viste dem den tilbørlige Respekt. Naar de derimod talte om sig selv, saa brugte de ganske andre Betegnelser. En af dem siger, at det var Kristi Tjeneres Skyldighed at berømme og ophøje deres Embede, — ikke for deres egen Skyld, for at vinde Ære og Anseelse for dem selv, men for at tilintetgjøre Satans og hans Tilhængeres List, som søge at bringe den hellige Stand i Foragt. Præsterne var at anse som Engle, der var stegne ned til Jorden. De var Jordens Glæde og Lyst. De var brændende Lys og flammende Fakler, som oplyste den mørke Verden. De var som Stjernerne, der straalede paa Himlen. — For ligesom at bekræfte deres overnaturlige Kaldelse, kunde man undertiden se et sælsomt, straalende Skin omkring Præstens Hovede, og da en Præst engang døde, havde man pludselig set en straalende Stjerne paa Himlen midt om Dagen. En anden Gang da en Præst Døde blev pludselig alle Lysene slukkede i Huset uden at der var mindste Lufttræk. Undertiden gik der mærkelige Jærtegn forud for en Præsts Død. En Dag da en Præst stod paa Prækestolen kom der pludselig en lille Rotte og satte sig paa Bibelen Han standsede i sin Tale og sagde efter nogle Øjeblikkes Taushed til Menigheden, at dette var et Budskab til ham fra Gud. Saa afbrød han Prædikenen, tog Farvel med Folket og gik hjem og lagde sig i Sengen. — Historien melder ikke om han døde.

Forøvrigt mente man, at en Præst, under sit Ophold i denne Verden i særlig Grad beskyttedes af højere Magter. En Dreng der senere hen blev Præst, faldt i en Brønd; men Englene kom og trak ham op. En anden Præst, som gjerne vilde sove over sig om Morgenen, blev vækket ved tre mystiske Slag paa Døren. Virkede det ikke, saa lød Slagene oppe ved Hovedenden af hans Seng.

Ved at udsprede saadanne Historier forøgedes Overtroen i den højeste Grad; men Præsternes Anseelse steg. De holdt i det hele Folket trælbundet saa at sige baade paa Sjæl og Legeme. Og de gjorde det saa grundigt, at skjøndt der er gaaet over 150 Aar siden den Tid, saa er der endnu allevegne Spor

af deres Virksomhed. Folket bærer endnu Mærker af Pisken. Det har ikke glemt sin gamle Trældom, og det kryber for sine Præster, som det gjorde i hine Dage. Endnu opgiver det sine Rettigheder, opofrer sin Selvstændighed og overgiver sin Samvittighed i et utaalsomt og magtlystent Præsteskabs Hænder.

Kvindespørgsmaalet.

I. *Kvindens underordnede Stilling.* En svensk Forfatter, Emil Svensen, har skrevet en Bog om denne Sag, som indeholder meget af Interesse, og hvoraf vi skulle gjengive nogle Hovedpunkter.

Naar Spørgsmaalet er, hvad der er Grund til Kvindens underordnede Stilling, saa plejer man i Reglen at svare, at det er Mandens Skyld. Han har underkuet hende fordi han er den stærkeste, og fordi han havde Fordel deraf. — Men man kommer vistnok Sandheden nærmere ved at sige, at det er ikke Mandens Egenkjærlighed der har underkuet Kvinden, men det er Kvindens underordnede Stilling, som har udviklet Mandens Egenkjærlighed og fristet ham til at misbruge sin Magt.

Der er nemlig allerede fra ældgammel Tid kommet et skjævt Forhold ind mellem Kjønnene paa Ægteskabets Omraade. — I Begyndelsen indgik man nemde ægteskabelige Forbindelser meget tidligt, og de var af en meget løs Beskaffenhed. Men lidt efter lidt, i Løbet af Aartusinder, antog Forbindelserne en fastere Form, indtil man kom til den patriarkalske Familie, hvor Manden var Overhovedet. Han var Familiens Herre, men han var tillige dens Forsørger. Efterhaanden som det nu blev vanskeligere at forsørge en Familie betænkte man sig paa at indgaa Ægteskab, og den gjennemsnitlige Alder for Ægteskabet blev derfor højere. Men dette var kun Tilfældet for Mandens Vedkommende. Han kunde lige let forsørge Konen enten hun var 15 eller 20 Aar gammel, og Kvindens Ægteskabsalder blev derfor ikke forhøjet. Men som Følge heraf blev Kjønnenes Antal i Ægteskabsalderen meget ulige. Da de yngre Mænd ikke kunne gifte sig, saa fik de Mænd der kunde forsørge en Hustru saamange desto flere Kvinder at vælge imellem, og saa gik det efter den sædvanlige Regel mellem Tilbud og Efterspørgsel: Naar to Mænd bukke for en Kvinde, saa vælger *hun*. Men naar to Kvinder neje for en Mand, saa vælger *han*. Nu kan der naturligvis i det enkelte være mange Undtagelser. Elskværdige Kvinder kan tit have mange at vælge imellem. Men da der allevegne er flere Kvinder end Mænd til at forsørge dem, saa er Reglen den, at Manden har flere at vælge imellem. I Sverrig kan man saaledes regne Mandens Ægteskabsalder fra det 21—30te Aar, Kvindens fra det 18—30te Aar. Herefter bliver der 229,000 ugifte Mænd, der kan vælge imellem 333,000 ugifte Kvinder, det vil sige der er tre giftefærdige Kvinder for to Mænd. Men af de 229,000 Mænd kan man anslaa, at en Fjerdedel bliver ugifte, og hver Mand faar saaledes gjennemsnitlig tre Kvinder at vælge imellem. Lignende Forhold finder Sted i andre Kulturlande.

Nu søger naturligvis baade Mænd og Kvinder, naar de skal indgaa Ægteskab, at faa den bedst mulige, og de stille de størst mulige Fordringer til den anden Part. Men jo flere man har at vælge imellem desto større er Udsigten til at kunne drive sine Fordringer igjennem. Og da Manden nu har Overtaget her, bliver det altsaa ham som bestemmer Vilkaarene for Ægteskabet, Kvinden derimod, der ikke har saa frit Valg, maa nedstemme sine Fordringer. Der er selvfølgelig Undtagelser, men dette er Reglen.

Da nu Kvinden er sat i denne ugunstige Stilling, griber hun til det Vaaben, den Svage jævnlig benytter sig af, nemlig List. For at naa sin naturlige Ret, nødes hun desværre tit til at gribe til kunstige Midler. Hun pynter sig og bruger alle de tusinde Midler, som en langvarig Øvelse gjennem Aartusinder har udrustet hende med. Og da Konkurrencen er saa stor, saa bliver hun let misundelig og bagtalerisk mod sine Konkurrenter. Alt det Onde, som Manden med Rette eller Urette beskylder Kvinderne for, kan forklares af dette Forhold.

Men har det ulige Antal giftefærdige Mænd og Kvinder øvet en uheldig Indflydelse paa Kvinderne, saa har det samme været Tilfælde med Mændene. Dette viser sig særligt i de ulige Fordringer der stilles til Mandens og Kvindens Sædelighed før Ægteskabet. Manden har her havt Magt til at sætte sine Fordringer op til det mest mulige. Den mindste Skygge, som er falden paa hendes Rygte, den ringeste Mistanke om et Fejltrin, selv om den er ganske ugrundet, er nok til at afskjære hende fra Ægteskabet, medens der derimod intet er ivejen for, at den usædeligste Mand kan faa den reneste Hustru. Den faldne Mand bærer sit Hoved højt, den faldne Kvinde maa alene bære Følgerne af det fælles Fejltrin, og udstødt og forskudt rammes hun af den sociale Banlysnings frygtelige Tryk.

Det er naturligt, at naar Kvinden vaagner til Eftertanke, saa harmes hun i sit inderste Hjærte over den Uret, som rammer hendes Kjøn ved denne dobbelte Moral. Og det maa ikke undre os, at hun protesterer herimod. Men hun maa finde sig i det, og trøster sig saa med, at er hun vel naaet ind i Ægteskabets Have, saa skal Piben faa en anden Lyd. Dette giver saa Anledning til Kiv og Trætter, naar Manden ikke vil være skikkelig; Hjemmet bliver til et Helvede, og ikke sjældent ender det med Skilsmisse.

Saa kan det hænde, at en Kvinde ikke vil bære over med den Mands Synder, som begjærer hende til Hustru. Men hvad saa? Hvis Manden ikke er meget forelsket, vender han hende Ryggen og gaar til en anden, der ikke er saa nøjeregnende. Den første bliver saa siddende med sin Stolthed og sine Fordringer. Kan hun saa ikke slaa af paa dem, saa trækker hun sig tilbage og overlader Pladsen til andre. Og

saa har hun Udsigt til at blive gammel Pige. — Man gjør sig tit lystig paa disse gamle Jomfruers Bekostning. Det ligger jo nær at antage, at de som ikke er blevne afsatte paa Markedet, er daarligere end andre. Og kæmper hun saa for at bevare sin flygtende Ungdom, anstrænger hun sig for omsider at naa en Nødhavn, — ja, saa bliver hun først rigtig haanet. — Men der er ogsaa dem der vælger den ugifte Stand for at bevare Agtelsen for sig selv. Det er om dem, at det gamle Ord siger, at det er de bedste Piger, der bliver Oversiddere.

Men under disse Omstændigheder er det ganske naturligt, om Kvinderne bliver noget bittre paa Manden, efterhaanden som Tanken om Menneskeret og Menneskeværd vaagner hos dem. Og denne Bitterhed bliver end større, naar den Tanke sætter sig fast hos Kvinderne, at Manden med Vidende og Vilje har tilføjet dem denne Uret, medens den dog i Virkeligheden hidrører fra Misforhold, som Mændene ikke ere skyldige i, men som har givet dem en Magt, som der skal stor Selvovervindelse til ikke at misbruge.

Denne fejlagtige Antagelse, at det er Mændene der er Skyld i Kvindernes Underkuelse, og ikke Omstændighederne, kommer stærkt frem i mange Bøger, der er skrevet af Kvinder. Dette har saa atter havt til Følge, at en og anden Mand, f. Ex. Strindberg, har givet Svar paa Tiltale, og fremstillet Manden som den underkuede Part.

Forholdet i vore Dage bliver endnu vanskeligere derved, at mange Mænd, paa Grund af for smaa Indtægter, undlade at gifte sig, og Antallet af de Kvinder, der kan finde Forsørgelse ad Ægteskabets Vej, bliver derved endnu mindre. Hun maa da prøve paa at forsøge sig selv og optræder derved som Mandens Konkurrent. Der bliver det det dobbelte Antal Hænder til Arbejdet, uden at dette forøges i samme Forhold. Derved synker Lønnen, især da Kvindens Arbejde betales daarligere end Mandens. Manden faar de to Vilkaar at vælge imellem. Enten at gifte sig med Kvinden, eller konkurrere med hende paa Arbejdsmarkedet.

Vi har allerede et Klassehad mellem de forskjellige Samfundsklasser. Langt fordærveligere vilde det blive, skulde vi ogsaa faa et Had mellem de forskjellige Kjøn, som dog er bestemte til at elske hinanden.

Til og om Danmarks Skytteforeninger.

Før jeg tager fat paa Sagen, maa jeg oplyse, at alt det nedenstaaende er Brudstykker af Taler, som jeg har holdt ved forskjellige Skyttefester, og ikke en Afhandling, der er skrevet i et Aandedrag. Jeg tilsigter ikke anden Sammenhæng i de følgende Udtalelser, end at de alle skulde være et Indlæg for Skyttesagen mod en Del af det, som staar den efter Livet.

„Der kan være god Mening i, at de, der har noget til overs for danske Børn, ser Almueskolens og Friskolens Undervisning paa Fingrene og ytrer deres Misfornøjelse med et og andet af det, de har lagt Mærke til i denne. Og der er intet at indvende imod, at Folk holder Øje med den Oplysning, som Højskolerne byder vor voksne Ungdom, og at de kan ønske adskilligt rettet deri. Men hvis nogen sagde: „Væk med Almueskoler, Friskoler og Højskoler! Al Oplysning for Børn og voksen Ungdom er af det onde!“ vilde jeg gaa min Vej, som man gaar til Side for Vanvid og Afsindighed. Omtrent ligesaa i Henseende til Skyttesagen: Jeg kan finde mig i, at man kritiserer dens Ledelse — hele Sagens, Amtsskytteforeningernes og enkelte Kredses. Men naar nogen siger: „Skyttesagen duer slet ikke, — den er Galskab fra Ende til anden, fra Grund til Top!“ saa er min Taalmodighed slidt op paa lidt nær. Tallet paa dem, der rent ud taler saaledes, er vist ikke stort endnu. Og overfor de mange, der kan staa Fare for at komme til at tale paa denne Maade, bør man taalmodigt gaa ind paa en Drøftelse af Sagen. Og her skal dette siges: Lige saa vist som Almueskolen, Friskolen og Højskolen er nødvendige Led i vor Folkeopdragelse, lige saa vist er Skytternes Vaaben- og Legemsøvelser det. Sætningen: „Vi bjærgede os godt uden Skytteforeninger før, saa kan vi vel ogsaa undvære dem nu“, hører hjemme der, hvor man lever af gale Slutninger. Vi levede vist ret lykkeligt uden Valgret her i Danmark før 1849 — kan vi miste den nu uden at forkrøbles ved Tabet? Vi havde hverken almindelig Børneundervisning eller Højskoler for en Del Aar tilbage, — kan vi give Slip paa dette og endda gaa fremad? For 35 Aar siden spiste han, som i Dag er 35 1/8 Aar gammel, hverken Kjød eller Brød og havde hverken Sko eller Hat, — kan han være lykkelige med den bare Mælk og med Svøb den Dag i Dag? Jeg skammer mig ved at svare paa disse Spørgsmaal, men paastaar kun: Naar vor Ungdom en Gang har faaet Del i den sjælelige og legemlige Uddannelse, som Skyttesagen byder ind paa, saa kan den ikke give Afkald paa denne Sag uden at gaa Krebsegang. Naar et Folk sover, kan det undvære mange Ting, som det nødvendigvis maa have, naar det er vaagent. Hvilken Ungdom er den mest vaagne her til Lands, enten den, der har ladet sig gribe af Skyttebevægelsen, eller den, der staar uden for? Den, der selv er vaagen tvivler ikke om, hvilket Svar der maa gives. Og alle vaagne Mennesker i Danmark er vel i al Almindelighed enige om, at vi Danske ikke saa meget trænger til en Ole Lukøje, der kan dæmpe Livligheden, som til god Musik, der kan holde Folk paa Benene.“

* *
*

„Adskillige ser med mistænksomme Øjne paa eder, I brave Skytter, med mistænksomme Øjne. De har hørt, at I skyder, og de lugter Krudtdamp fra eders Øvelsespladser. Saa ryster de paa Hovedet, slaar Krøller paa Næsen og siger! Tak skal I ha'e!

Nu ved vi, hvad I vil, — I vil fremme Krigsgalskaben og øve Jer i Menneskeslagtning! — Paa denne Misforstaaelse — thi en Misforstaaelse er det — vil jeg svare, og jeg tror, at næsten alle Skytter kan tiltræde Svaret: „Vi tænker slet ikke paa at gjennembore et Menneskebryst eller et Menneskehoved, naar vi retter Geværet mod „Pletten". Vor Skydning har saa lidt med Krig at skaffe, at hvis der kom Bud i Dag: I Morgen indtræder den evige Fred! — saa skød vi alligevel og vilde blive ved at skyde lige til Dommedag, om vi levede saa længe. Vi skyder, fordi det er opdragende at skyde. Skal vi skyde godt, maa vi have faste Hænder, øvede Øjne og en rolig og stærk Vilje, og dette faar vi mer og mer, naar vi flittigt sysler med Bøssen. Men saadanne Hænder, saadanne Øjne og saadan en Vilje har et Folk Brug for hver Dag i sit Liv. Derfor, I kloge Godtfolk, lad os bare skyde i Ro, vi pønser slet ikke paa ondt.

Dernæst vil jeg særlig dvæle ved et af de Midler, som god Skydning kræver: *det rette Syn.* En god Skytte maa hverken være nærsynet eller langsynet, men skal have normale Øjne, saa han ser klart baade paa det nære: den Bøsse, han har i Haanden, og paa det fjærne: Maalet derude. Lad os tage denne Sandhed lidt dybere end rent bogstaveligt. Vi har ikke alene Øjne i Hovedet; men vi har tillige „Sjæleøjne". Ogsaa de bør være normale. Der er imidlertid aandeligt nærsynede Mennesker til. Henrik Ibsen nævner en Mand, som lemlæstede sig selv, før han skulde paa Sessionen. Der var Krig, saa „Landets Trængsler og dets Fremtidsvilkaar" krævede hans Kræfter. Men

„han var en kortsynt Mand. Ud over Ringen
af dem, han nærmest stod, han intet saa;
for ham lød meningsløst som Bjælders Klingen
de Ord, som malmfuldt skulde Hjærter naa.
Folk, Fædreland, det lysende, det høje
stod stedse slørt i Taager for hans Øje."

Slide for sig selv og sine allernærmeste, det kunde han derimod. Han saa klart, hvad der laa lige for, men heller ikke andet. Og der er aandeligt langsynede Mennesker til. Jeg traf for en Tid siden en af den Slags. Han talte smukt om, at vort Land en Gang i Tiden skulde rumme mange tusend Hjem med jævne Velstandskaar og ingen Armodshytter; men alt det, der nu gjøres af dygtigt Arbejde i vore Mejerier, vore Svineslagterier og paa vore Marker og anden Steds, regnede han for intet. Han talte godt om den Tilstand, der burde raade i Skole, Stat og Kirke, men han lod haant om alt det, der nu virkes paa disse Omraader. Vi skulde bare *vente*, sagde han, til Aanden kom og lyste sin Velsignelse over Landet. Denne Mand (og han har Meningsfæller, nogle i Læren, mange i Færd) havde smukke Udsyn i det fjærne; men det nære laa i en stor Taage for ham. Han var langsynet. Skyttesagen er en ypperlig Sag til at holde Øjnene normale. En vag, langsynet Drømmer bliver hverken dygtig Gymnastiker eller dygtig Skytte, thi de maa se klart paa nærliggende Virkeligheder. Men den, der gaar med smaa missende, egenkærlige Øjne i Hovedet, duer heller ikke i Skytternes Lag, thi der har man fælles Byrder, fælles Arbejder, fælles Ære og fælles Glæder, og alt dette drager Øjet bort fra ens egen lille Person."

* * *

„Den 29. November 1887 stadfæstede Indenrigsministeriet „Vedtægt for Overledelsen af de danske Skytteforeninger". Denne Vedtægts § 1 lyder saaledes: „Skyttesagens Formaal er ved Udbredelsen af Færdighed i Skydning og Legemsøvelser at udvikle Evnen og styrke Viljen til at forsvare Fædrelandet, at forberede unge Mænd til at indtræde i Hæren og at vedligeholde Skydefærdigheden hos de Ældre." — Her er to velkjendte Ord at holde ude fra hinanden: *Midler* og *Maal.* De samme Midler kan bruges til Opnaaelsen af vidt fjærnede Maal. Regning, Læsning og Skrivning kan gjøre udmærket Tjeneste i en god Virksomhed, men en Kæltring kan ogsaa tage Nytte af dem i ond Hensigt. Vi ser dog ikke saaledes paa det sidste, at vi fordømmer de nævnte Færdigheder. Til dem, der slet ikke kan lide de to første af Skyttesagens Formaal, kan vi derfor rette den Opfordring: „Kan I ikke have med „de danske Skytteforeninger" at gjøre, eftersom deres Formaal er Jer imod, nuvel, virk saa paa egen Regning og med andre Maal for Øje, men med deres Hovedmidler!" Forøvrigt synes mig, at alle vi, der ikke vil afskaffe Hærvæsenet *nu*, lige meget hvilken Skikkelse det har eller faar, maa kunne finde sig til Rette med Vedtægtens § 1. Evnen og Viljen til at forsvare Fædrelandet ser vi jo dog alle gjærne udviklet og styrket, Skydefærdighedens Vedligeholdelse hos ældre Mænd har vi da heller intet imod, og hvad kan vi egentlig indvende mod Ordene: „at forberede unge Mænd til at indtræde i Hæren", al den Stund der ikke er sagt noget om, hvorledes Hæren bedst kan ordnes? Den, som gaar ind under Vedtægtens § 1, fraskriver sig ikke sin Ret til at virke for Folkevæbning f. Eks. Tværtimod! en hjemlig Uddannelse i Skydning og Vaabenøvelser fører ikke dybere ind i det daarligste ved det gamle Hærvæsen, men peger hen i en hel anden Retning."

Jeg har fremsat disse Overvejelser, som let kunde øges med flere lignende, fordi jeg tror, de for Tiden har Ærende mange Steder baade til ældre og yngre.

J. P. Kristensen-Randers.

Smaating fra Højre og Venstre.

Nye Talere. Naar nye Talere dukker op paa den politiske Skueplads, da er det, som naar nye Stjærner viser sig paa Himlen. Der er en vis Forventning til Stede: Vil de overstraale de gamle, kjendte Stjærner, eller vil de snart slukkes og forsvinde i Natten?

Det er den konservative Klub for Næstved og Omegn, paa hvis Himmel to nye Talere har vist sig, Husmand Peder Olsen, Orup, og Gaardmand A. P. Kristensen, Rude Eskildstrup.

At de konservative Klubber saaledes har begyndt at vælge sine Talere blandt de mere folkelige Samfundslag, er et Fremskridt, der fortjener Paaskjønnelse. Det viser, at Højre længe nok kan lade haant om Folkelighed og gjøre Nar ad Bønderne, — de føler dog godt, at saa længe de ikke har dem med, har de ikke fast Grund under Fødderne. — Det vil nu vise sig, om de to nye Talere er i Stand til at drage deres Standsfæller paa Næstvedegnen over i den konservative Klub, eller om de er som enlige Svaler, der ikke skaber Sommer, som Generaler uden Hær, der, trods deres fremragende Egenskaber, dog ikke er frygtelige for Fjenden.

Husmand P. Olsen synes at være en Taler af Rang. Han holdt et med stor Opmærksomhed fulgt Foredrag om Socialismens Frygtelighed. — Efter at denne samfundsforstyrrende Magt var sat til Dørs, tog Hr. A. P. Kristensen fat. Denne gjorde det af med Venstre. „Han var overbevist om, at den Ondskab og det Had, hvormed Venstrepressen søgte at tilsøle vore bedste Mænd, snart vilde aabne Øjnene paa Landbostandens besindige Mænd, og disse vilde med Foragt vende sig bort fra det Parti, der bruger slige Vaaben.“ — Det synes herefter, som Hr. Kristensen særlig har været udsat for Venstrepressens Forfølgelse. Han bør trøste sig med, at det har altid været fremragende Mænds Lod at blive miskjendte af den utaknemlige Verden.

Derefter kom Hr. N. Andersen fra Kjerteminde med et fortrinligt Foredrag, hvori han atter gjorde det af med Socialismen. — Det maa herefter antages, at denne er slaaet fuldstændig ihjel i Næstved og Omegn. — Forøvrigt er det mærkeligt, at Hr. Andersen altid gjemmer sine *fortrinlige* Foredrag til de konservative Klubber og lader os i Folkethinget nøjes med de daarlige. Han burde skifte engang imellem.

Fest i Kolding. Socialdemokrater fra Jylland og Fyn holdt den 25. August Fest i Kolding, hvor der faldt Udtalelser om Partiets Forhold til Venstre. Hr. *P. Knudsen* udtalte, at Socialdemokratiet ved de forestaaende Valg vilde stille sig paa samme Maade som tidligere, altsaa samarbejde med Venstre. I Modsætning hertil sagde Hr. *Marott*, at „sligt et holdningsløst Parti skal Arbejderne vogte sig for.“ — Dette tyder ikke paa Samarbejde.

Forøvrigt var Venstre, som nu sædvanligt, Gjenstand for Talernes Angreb. „Venstre har beskaaret de Reformforslag, der ere fremkomne fra Socialdemokratiet.“ Men det har nu Socialdemokratiets egen Repræsentant i Folkethinget ogsaa selv været med til, for at faa noget ud af dem. — Mon virkelig en politisk Taler kan være saa uskyldig at tro, at der er noget socialdemokratisk eller demokratisk Lovforslag, der kan gaa ubeskaaret gjennem Rigsdagen, saa længe vi har Landsthinget? Hvad kan det nytte at bilde Arbejderne saadanne Historier ind?

Endvidere bebrejdede man Venstre dets Halvhed, Uklarhed, Mangel paa Program osv. Ja, der kan være nogen Sandhed i alt dette. Men hvad i al Verden kan det nytte et politisk Parti at tage hele og klare Standpunkter og at lave Programmer, naar Situationen er, som den er. Det er en temmelig tarvelig Fornøjelse at staa paa et helt og klart Standpunkt, naar man saa derved nagler sig selv fast uden at kunne komme af Stedet. Og hvad det angaar at lave Programmer om alle de store og gode Ting, som man vil udrette, saa er dette ganske vist en uskyldig Fornøjelse. Men man har tit mere Skade end Gavn af et saadant Program. Det kan blive som en Klods om Benet, og det kan gjøre et politisk Parti doktrinært. Man gaar og stirrer paa Programmet, og kan man ikke faa det helt, saa bryder man sig slet ikke om Noget. Venstre har al det Program, det behøver: En Udvikling af Landets økonomiske Hjælpekilder og en Forbedring af Arbejdernes sociale Stilling.

Hr. Hørdum, der er Socialdemokraternes Kandidat paa Christianshavn, holdt forleden ved et Møde derude en helt igjennem fornuftig Tale, hvori han stillede sig ganske paa det Standpunkt, hvorpaa Socialdemokratiet hidtil har staaet overfor Venstre. Han gjorde opmærksom paa, at dette Parti „har en større Opfordring end andre til at interessere sig for Lovgivningsarbejdet, og at Flertallet i Partiet fremdeles hylder den Politik, der hidtil er fulgt.“ Han gjorde den højst tidssvarende Bemærkning, at „en Ting er det at *tale* om store Reformer, og en anden Ting at *handle* saaledes, at man faar noget. Man maatte, sagde han, komme til Enighed med andre Partier om at fjærne saa mange som muligt af Reaktionens Kandidater og ikke ved Valgmanøvrer spille Reaktionen de nuværende Oppositionskredse i Hænderne.“

Man maa haabe, at Socialdemokratiet maa gaa ud af den Krise, hvori det nu befinder sig, med disse fuldstændig rigtige Grundsætninger som Sejrherre.

Hr. Bahnson er stadig paa Rejse med eller uden Hr. Matzen. Naar Hr. Bahnson taler, maa man være forberedt paa, at al sund Menneskeforstand tier. Derfor bemærker Højrebladene gjærne, at „der herskede den største Stilhed under Hr. B.s Foredrag.“ — Nu har han nylig været i Nyborg. Mærkelig nok var der i hans lange Tale der kun tre Ting, der trodsede den civile Menneskeforstand.

1. Havde vi 1864 offret 20 Millioner mere paa Forsvaret, saa kunde vi have trukket Krigen længere ud og mulig opnaaet Hjælp.

For Hr. B. staar det selvfølgelig som noget, der maa være Gjenstand for de menneskelige Bestræbelser, at gjøre en Krig saa lang som mulig. Hans Mening synes at være den, at det har altid sine Vanskeligheder at faa begyndt en Krig; men har man saa omsider først begyndt, saa maa man passe, at man ikke bliver færdig for tidlig. Saa kommer der nok en ny Hjælper, naar man selv ikke kan mere. — Sandheden er den, at havde vi aldrig begyndt Krigen 1864, saa havde vi nu havt det danske Sønderjylland.

2. Hr. B.' næste Visdomsord lyder saaledes:

Det er Venstres egen Skyld, at Fæstningen er bygget provisorisk. De kan ikke blive enige indenfor Partiet.

Her er det ganske forgjæves at søge efter en Mening. Har Hr. B. bygget Fæstningen fordi der var Uenighed i Venstre? Men én Ting har Venstre dog altid været enig om, at Fæstningen var Vanvid. — Det er vistnok snarest af den Grund, at Hr. B. har bygget den.

3. Det faste Værn ligger stille, siger Hr. B. videre, og kan ingen Steder komme. Derfor er det ikke farligt, det kan ikke udæske andre Magter.

Men det kan friste andre Magter, som har Lyst til den Fæstning. Dette kan Hr. B., som selv er hævet over alle Fristelser naturligvis ikke begribe.

Uvejrsskyer. Som bekjendt har Arbejderne ved de store Dokker i London nedlagt Arbejdet fordi man ikke vil lønne dem ordentligt. Som Følge heraf kan de utallige Skibe, som ankomme og afsejle fra og til alle Verdens Hjørner hverken losse eller lade, al Trafik standser, Varerne fordærves, og man begynder at føle Mangel paa Næringsmidler. Arbejdsnedlæggelsen har nu ogsaa forplantet sig til Kularbejderne og til Kuske, der kjøre Varevogne. Ligeledes til Typograferne. Der er endvidere Udsigt til at Jærnbanearbejderne vil nedlægge Arbejdet. Ogsaa blandt Gasværkernes Arbejdere er der Gjæring.

Ganske vist synes der nu at være Udsigt til, at alle disse Arbejdsstandsninger snart vil ophøre, og naar dette Blad kommer Læserne ihænde er muligvis det hele forbi. Men saadanne Begivenheder giver i høj Grad Stof til Eftertanke. Det er ikke længe siden at Arbejdsnedlæggelsen blandt de tyske Kularbejdere truede med at standse en stor Del af Tysklands Jærnbanetrafik og Industri. Nu har London været truet med at blive afskaaret fra Forsyning med Levnetsmidler, og at blive indhyllet i et ægyptisk Mørke. Dette viser ganske klart hvilken Magt Arbejderne har. Naar de en Gang faar tilendebragt deres Organisation over hele den civiliserede Verden, saa er vi andre ganske simpelt sat ud af Spillet. En almindelig Arbejdsnedlæggelse over hele Verden er det umuligt at staa for. Avtoriteterne vil kun have to Ting at vælge imellem, enten at tvinge Arbejderne eller Arbejdsgiverne til at give efter. Hidtil har man været mest tilbøjelig til at tvinge Arbejderne. Men der er Tegn, der tyder paa, at Vinden har begyndt at vende sig. I London har man været mest tilbøjelig til at tvinge Arbejdsgiverne. Og jo stærkere Forbindelsen mellem Arbejderne bliver, desto mere vil Autoriteterne gjøre en Dyd af Nødvendigheden og holde med Arbejderne. — Hvis Arbejderne vil lade Sagen gaa sin rolige Gang og blot holde sammen, saa vil de efterhaanden kunne sætte alle rimelige Fordringer igjennem.

Engang vil sandsynligvis den Tid komme da Arbejderne i Krigshaandværket, — Soldaterne, — nedlægger Arbejdet. Om Officererne saa vil slaas med hinanden indbyrdes er vel tvivlsomt. Men det vil under alle Omstændigheder spare mange Menneskeliv.

Hr. Florian Larsen, som ellers plejer at være en ret virksom Taler, har i Sommer forholdt sig taus. Nu er han dog atter optraadt paa den politiske Kampplads ved et Møde forleden i Højres Arbejder- og Vælgerforening. Den lange Taushed synes at have havt en ret gavnlig Virkning paa ham, thi hans Foredrag var ret fredeligt. Hr. Fl. Larsen er i det Hele en ret fredelig og medgjørlig Mand, som man vanskeligt kan nære bittre Følelser imod. — Han betroede ved dette Møde Højremændene, „at Venstre nu var midt i sin Udvikling" og udtalte det Haab, at den sunde Fornuft maatte faa Overhaand. Ligeledes, sagde han, havde Socialdemokraterne begyndt at udvikle sig i Retning af Skikkelighed. De klogeste iblandt disse søgte nu at opnaa, hvad der kunde opnaas.

Der er muligvis noget sandt i alt dette. At politiske Partier udvikler sig er en Selvfølge, og hos Venstre og en Del af Socialdemokratiet gaar Udviklingen ganske sikkert i Retning af større Fornuft og Besindighed.

Hvad Højre angaar, antydede Hr. Fl. Larsen derimod, at dette Parti var færdig med sin Udvikling. Han syntes at mene, at her havde man naaet Fuldkommenhedens Maal. Det klæder nu aldrig godt, især for en gudfrygtig Mand, at gaa op i Templet og takke Gud fordi man ikke er som andre Toldere. Men det er det ejendommelige ved Højremænd, at er der noget i Verden de er fast overbeviste om, saa er det deres egen Fortræffelighed. Desværre er vi andre ikke ganske af samme Mening. Vi kan ikke se andet end at baade Hr. Fl. Larsen og Højre i Almindelighed endnu trænger til en hel Del Udvikling. Hidtil har dette Parti kun udviklet sine politiske Skrøbeligheder. Dette gjælder maaske ogsaa tildels om andre. Men da de andre Partier nu har begyndt at udvikle politiske Dyder, tør man maaske haabe at Turen ogsaa vil komme til Højre. — Gid ogsaa her Fornuften maa besejre Fanatismen!

Hr. Berg. Med en Iver og Nidkjærhed, der var en bedre Sag værdig, fortsætter Hr. Berg sit Arbejde paa at splitte Demokratiet. Holbæk maa nu betragtes som hans Regjeringssæde, og denne lille, nærsomme By er derved pludselig indtraadt i de mere berømte Steders Plads. Herfra udslynger han sine Banbuller mod de kjætterske Venstremænd, der nære en vis Tvivl om hans Ufejlbarhed. At Hr. Berg nu har mange Egenskaber tilfælles med Paven, er udenfor al Tvivl. Det uheldige er imidlertid at Skjæbnen har hensat ham i et protestantisk Land. — Han synes nu i en nær Fremtid at ville forlægge Skuepladsen for sin Virksomhed til Lolland, hvor, som bekjendt, en Splittelse af Venstrestemmerne er allerfarligst, og kan bevirke, at Højre vinder adskillige Kredse. — Man maa imidlertid ikke bedømme Hr. Berg for strængt. Efter hans Opfattelse ere alle vi andre hemmelige Beundrere og Tilhængere af Hr. Estrup. Men at han hellere vil have aabenbare Estruppere end skjulte, er i og for sig berettiget. — Ganske vist har han ikke noget at bygge sin Tro paa. Det er altsammen den pure Fantasi. Men naar et Menneske engang er

kommet i sin Fantasis Vold, saa er han ikke mere Herre over sig selv og kan med Rette gjøre Fordring paa sine Medmenneskers Overbærenhed. Vi kan ryste paa Hovedet ad et saadant Menneskes underlige Syner og besynderlige Tale, men der er ingen Grund til at vredes. — Naar Valgene er forbi og Hr. Bergs Tilhængere ser Resultaterne af hans Virksomhed, vil de erkjende, at de kunde have handlet fornuftigere. Af Skade bliver man klog, men sjælden rig.

Fornemme Gjæster. Vort Kongehus har atter Besøg af den russiske Kejser og Kejserinde, Prinsessen af Wales m. fl. Det er en Selvfølge at det maa være en stor Glæde for vort aldrende Kongepar at faa Besøg af sine Børn. De menneskelige Følelser er de samme baade i Slottet og i Hytten, og man skal glæde sig over dem og agte dem allevegne hvor man møder dem. — Særlig den russiske Kejser er, hvor han færdes, Gjenstand for megen Opmærksomhed og Velvillie. Man kan heller ikke se ham uden at faa et godt Indtryk af ham. Han har et venligt og sympathetisk Ansigt. — Hans Færd som Kejser vækker mindre Sympathi. Men det er ganske vist meget vanskeligt for os at bedømme russiske Forhold. De kan ikke maales med den Maalestok vi ere vante til at bruge. — Man kommer maaske Sandheden nærmest, naar man fordeler sin Sympathi nogenlunde ligeligt mellem Kejseren og Nihilisterne. De er, — hver paa sin Maade, — Martyrer for en Sag, og de kan begge handle i den Overbevisning at deres Sag er sand.

Dansk Arbejderforbund vil ved de forestaaende Valg æske Kandidaternes Mening om følgende Punkter: 1) Livsfæste eller fleraarigt Lejemaal for Huse paa Landet, samt Erstatning for Forbedringer. 2) Antallet af jordejende Huse bør forøges og de nuværende bevares. 3) Fri Lægehjælp, Medicin og Hospitalspleje til ubemidlede Syge. 4) Midlertidig Hjælp paa Grund af Sygdom eller Arbejdsløshed betragtes ikke som Fattighjælp. 5) Oprettelse af Alderdomsforsørgelseskasser, der ikke stille for store Krav til Selvhjælp. 6) Børn og hæderlige Mænd og Kvinder maa ikke forsørges sammen med fordærvede Personer. 7) Tolden paa Livsfornødenheder ophæves. 8) Forbedret og udvidet Undervisning i Folkeskolen. 9) Indførelse af hemmelig Afstemning og Valg paa en Søndag.

Enhver Venstremand vil sandsynligvis kunne tiltræde disse Punkter, dog med det Forbehold til Punkt 3, at fri Lægehjælp og Medicin ikke ydes in natura, men som en Pengehjælp til Sygekasser.

Arbejderforbundets Forretningsudvalg erklærer sig for den af Folkethingets Flertal fulgte Forhandlingspolitik.

Askov Lærlinger.

Det tredje store Fællesmøde af gamle Lærlinger med deres Ægtefæller holdes paa Askov Højskole Mandag d. 16. Septb. (beg. Kl. 8 Formd.). Deltagerne betale hver 1 Krone, og de af dem, der ønske at bo paa Skolen (ogsaa Natten før), bedes melde sig til Fru Schrøder inden 10. Septb. Deltagere gjøres opmærksomme paa, at Efteraarsmødet paa Askov begynder Mandag Aften Kl. 7 og slutter 21. September. De, der ønske at deltage i Efteraarsmødet, bedes at bemærke dette i Indmeldelsen til Lærlingemødet.

Paa Bestyrelsens Vegne
Hans Appel.

En gift Bager

søger Plads straks som Bager paa et Andelsbageri eller som Mestersvend paa et større Bageri. Anbefalinger for at kunne præstere 1ste Klasses Arbejde haves. Østsjællands Folkeblads Kontor i Kjøge anviser.

Vejstrup Højskole.

Efteraarsmøde fra Søndagen den 29. September Kl. 4 til Torsdag Aften den 3. Oktober.

Elevmøde d. 28. September. Fjærnere boende maa komme Dagen forud. Anmeldelser ønskes i god Tid.

Karleskolen begynder d. 3. Novbr.

Jens Lund.

Fortsættelsesskolen i Ringe

modtager igjen Elever, Drenge og Piger, den 1. Oktober. Betaling for Kost, Ophold og Undervisning er 28 Kr. maanedlig.

Nærmere ved Undertegnede.

L. Rasmussen,
Ringe, Ringe St.

„Venstrebladet",

redigeret af Folketingsmand **C. Berg,** udgaar fra 1ste Oktober 6 Gange ugentlig i 5-, stundom 6-spaltet Format. Bladet bestilles hos Postvæsenet; det koster **én Krone** Kvartalet foruden Postpengene.

Hovedkontor: Frederiksgade 9, Kjøbenhavn, K.

En ikke for ung, flink Pige kan til 1. November faa Plads i Udby Børnehjem pr. Nørre Aaby St.

Lavra Lind.

For 1 Kr. 100 Ark Brevpapir og 100 Konvoluter extra godt. Navn paatrykkes gratis. Forsendes fra **J. Knudsen,** Skive.

Vestbirk Højskole
(ved Horsens)

med **Haandværkerafdeling** under **Arkitekt Anton Hansens** Ledelse aabnes den 3. Novbr.

Grønvald Nielsen.

Rødkilde Folkehøjskole paa Møen.

Karleskole fra 30. Novbr. til April. Særskilt faglig Undervisning for **Bygningshaandværkere** i 2 Afdelinger. 150 Kr. for 5 Md.

J. H. Andersen.

Paa Kjøng Højskole

ved Glamsbjærg St., Fyn, er der **Pigeskole** i Septbr. og Oktbr.; **Karleskolen** (med Haandværkerafdeling begynder til Novbr. Betalingen er 30 Kr. maanedlig.

Niels Kierkegaard.

ENHVER SIT.

Redaktører: Henning Jensen og Kristensen-Randers.

„Enhver Sit" behandler politiske, sociale og kristelige Spørgsmaal.
Udgaar hver Torsdag Aften til en Pris af 1,25 Øre Kvartalet.
Bladet kan bestilles hos Landpostbudene eller paa Postkontoret.
Demokratiske Foreninger, som bestiller et større Antal Eksemplarer, faar Rabat.
Bekjendtgjørelser 10 Øre Linjen. Rabat gives for Bekjendtgjørelser, som indrykkes mindst tre Gange.

Ansvarhavende Redaktør: **Henning Jensen.** Trykt hos Rasmussen & Olsen. — Kbhvn.